

Proračunski odsek poslanske zbornice in sodni tajniki.

Januarja meseca t. l. pretresaval je proračunski odsek poslanske zbornice nepovoljno stanje naših sodnih uradnikov, posebno zastali advancement sodnih tajnikov. Vsi člani brez razločka so soglašali, da ga je treba pospešiti osobito v okrožju nadsodišč praškega, moravsko-šlezkega in graškega, v katerih je advancement najslabši.

Referent Derschatta je res predlagal resolucijo, ki se je sprejela, naj vlada primerno število sodnih tajnikov v navedenih treh okrožjih postavi v VII. činovni razred. Poslanec Kramař je opomnil da se vlada za golo resolucijo ne bo dosta brigala, in iz odgovora pravosodnega ministra v isti seji je bilo posneti, da je bila Kramařeva opomnja čisto umestna. Minister je namreč priznal, da treba zboljšati stanje sodnih tajnikov na Češkem, o nadsodiščih moravsko-šlezkem in graškem pa je kar molčal! Iz tega molčanja izhaja jasno, da hoče vlada žrtvovati nekaj tisoč onim, ki jo najbolj pritiskajo, da se pa, kakor navadno, ubrani vsem zahtevam, ki ne bodo dosta silne.

Treba nam torej informacije, je li omenjeno stanje v graškem nadsodišču, katero se nas vitalno tiče, res boljše, nego li v praškem ali celo moravsko-šlezkem. Konkretalni statusi za sodne uradnike teh treh višjesodnih okrožij za l. 1901. in spremembe do danes kažejo nam ravno nasprotno.

V obče je istina, da je, kakor v vseh, še posebno v teh okrožjih napredovanje sodnih tajnikov sila zastalo nasproti onemu okrajnim sodnikom, ki imajo v zakonu l. 1894. zagotovilo za hitrejši advancement v VII. činovni razred. Vsled tega je pri ravno teh 3 nadsodiščih opaziti, da večina sodnih tajnikov kompetuje od zbornih sodišč k okrajnim sodiščem, kjer pridejo takoj v VII. činovni razred, na kateri bi sicer čakali še leta in leta. L. 1891. bilo je imenovanih za svetovalce v praškem nadsodišču 13 tajnikov in sicer 8 le, ker so bili šli k okrajnim sodiščem; v moravsko-šlezkem nadsodišču 2 in sicer 1 le, ker je šel poprej k okrajnemu sodišču; v graškem nadsodišču 2 in sicer oba, ker sta bila šla k okrajnemu sodišču.

Pisalo se je že večkrat, da to premeščanje nikakor ni v korist sodnemu poslovanju, pač pa je navadno le v znatno gmotno škodo za premeščence in dotedanje okrajne sodnike, katerim se s tem zapreči hitrejši prehod v VII. čin. razred, zajamčen jim po zakonu l. 1894.

Resnično je dalje, da je v nadsodišču praškem sodnih uradnikov VIII. reda, ki imajo nad 20 službenih let, več nego li drugodi. Do 1. marca t. l. bo imelo nad 20 službenih let:

v praškem	nadsodišču okraj. sodnikov	28,	sod. tajn.	100
v graškem	„ „ „	11,	„ „	17
moravsko-šlezkem	„ „ „	—,	„ „	19

Le-ti uradniki imajo v praškem nadsodišču poprek do 2 službeni leti več, nego drugodi. Uzrok tej okolnosti pa ni nova organizacija l. 1897., temuč slabe razmere pred njo, vsled katerih so sama avskultantska leta znašala po 8 let in več.

To je nepobitno posneti iz tega, da so od vseh tistih 128 okrajnih sodnikov in sodnih tajnikov, ki imajo nad 20 let službe, iz dobe pred reorganizacijo l. 1897. samo 4 sodni tajniki, prav tako kakor tudi 4 v graškem nadsodišču, dočim v nadsodišču moravsko-šlezkem ni nobenega sodnega uradnika VIII. č. razreda iz prejšnje dobe in torej tu še nobeden nima petletnice.

Iz konkretalnih statusov pa je dalje razvidno, da je avancement pod nadsodiščem graškim slabši sedaj in da ostane slabši tudi v prihodnje, ako ostane sedanja sistemizacija. L. 1901. je namreč avanciralo sodnih konc. uradnikov VIII. razred v VII. čin. razred:

v nadsodišču praškem	19 od 237	okroglo	8%
v „ mor.-šlezkem	4 „ 119	„	3.4%
v „ graškem	3 „ 96	„	3%

Opomniti še velja, da so dotični novi svetovalci v praškem in mor.-šlezkem prišli vsi v VIII. razred šele l. 1897, v graškem pa jeden že poprej, ter da so imeli službenih let v nadsodišču praškem 24—23 let, v graškem 24—20, v moravsko-šlezkem pa 20—19 let. Zato tudi avancement sodnih pristavov v praškem nadsodišču ni slabši, kakor v graškem; l. 1901. prišli so v obeh v VIII. razred s 14. in 15. službenimi leti, v moravsko-šlezkem pa že z 9. in 10. službenimi leti. V obče velja isto glede imenovanja avskultantov za sodne pristave.

Za bodočnost se da o tem napredovanji sklepati z največjo gotovostjo iz službenih let deželnosodnih svetovalcev (VII. čin. razred), kajti njih odpad je gotov napredek sodnih uradnikov VIII. čin. razreda in s tem tudi naslednjih čin. razredov.

Dne 1. marca t. l. bo imelo črez 30 službenih let:

svetovalcev v nadsodišču praškem	111	od 337	okroglo 33%
» » » mor.-šlezkem	31	» 171	» 17%
» » » graškem	19	» 144	» 13%

— To odstotno razmerje je gotovo merilo, po katerem se bo prihodnjih 10 let vršil avancement sodnih uradnikov VIII. čin. razreda in naslednjih nižjih razredov, ako ostane sedanje neugodno in nepravilno sistemizovanje. Po tem obstoječem sistemizovanju pa mora torej biti avancement v graškem nadsodišču za 20% slabši, nego li v praškem!

Teh neovržnih statističnih podatkov pa ne navajamo morda zato, da bi ovrgli upravičene zahteve odločilnih faktorjev iz Čehov, Morave in Šlezije, nego zato, da nepobitno dokažemo, kakó napredovanje istih sodnih uradnikov v graškem nadsodišču ni boljše, nego li v imenovanih kronovinah — kar bi bilo sklepati na površni pogled radi službenih let najstarih tajnikov —, temuč da je napredovanje pri nas v mnogih ozirih še slabše.

Krivično bi torej bilo za sedanjost in bodočnost, ako bi se sicer poravnal označeni nedostatek v praškem in moravsko-šlezkem, ne pa tudi v graškem nadsodišču. Postopati je v istih treh nadsodiščih popolnem jednako: dokler se avancement sodnih tajnikov in drugih sodnih uradnikov sploh ne uredi, kakor se je že predlagalo, naj se v istih nadsodiščih imenuje »ad personam« za deželno-sodne svetovalce jednak odstotni del sodnih tajnikov po njih sedanjem činovnem redu, če imajo že pravico glasovanja (votum). — S tem bo raznim malim zbornim sodiščem tudi znatno pomagano pri sestavi senatov v zmyslu §-a 32 zak. o sodni organizaciji z dne 27. novembra 1896 št. 217 drž. zak. tako, da zaradi pomankanja svetovalcev ne bo treba prelagati dragih razprav, kar se je že dogodilo.

Sličnemu stanju državnopravdnških namestnikov bo lahko pomoči, ker je njih število majhno in ker se je nekaterih justično ministerstvo že spomnilo ob zadnjem sistemizovanju.

Naloga državnega zbora je torej, da vladi ne stavi samo pohlevne resolucije, nego da jej to imenovanje naloži in določi v proračunu potreben znesek, ki po svoji neznatnosti pač ne bo v nobenem razmerju s krivico, v kateri se sedaj nahajajo rečeni sodni uradniki nasproti državnim konceptnim uradnikom drugih strok, in tudi v še manjšem razmerju z odgovornostjo, katero tem uradnikom nalaga poslovanje o najdražjih državljan-skih pravicah. Poslanci iz Čehov so doslej storili svojo dolžnost in kakor je bilo čitati v njih listih, se jim je zagotovilo, da se pomakne 50 sodnih tajnikov »ad personam« v VII. čin. razred. Upamo, da ta obljuba je izvirala iz prepričanja o pravi potrebi, ki pa obstoji tudi pri nas, kakor smo ravno dokazali.

Tega dejstva ne morejo prezreti poslanci vzhodnih planin-skih kronovin, — informacijo smo jim podali zadostno!

— 0 —

Doneski k zgodovini slovenskega vseučiliškega vprašanja.

III. Slovenska pravoslovna predavanja v Ljubljani.

Gosp. Janko Polec poroča v »Slov. Narodu« leta 1901. št. 281 o zadnjih dneh slov. pravoslovnih predavanj v Ljubljani tako-le: ¹⁾

Dr. pl. Lehmann je predaval do 26. julija 1849. O zaključnem predavanju poroča zopet »Slovenija« v 64. številki: »V Ljubljani 30. julija. Pretečeno sredo smo bili pravdoslovci zadnjikrat v šolski sobi skupaj zbrani; dr. žl. Lehmann je svoj uk v kaznovavni pravdi končal. Z lepo, iskreno besedo, ki je vsem globoko v serce segla, se je ljubljeni učenik od ginjenih učencev poslovil. »Slava, slava!« je bil edini odmev, ki mu je odgovoril. V petek in soboto je bilo izpraševanje. 20 učencev je bilo prašanih, in vidilo se je, de se tudi v slovenskim jeziku natanjko in lahko v kaznovavni pravdi praša in odgovarja, in vsaki stavek z natanjnejšimi dokazi spriča. Perva poskušnja v slovenskim prav-

¹⁾ Glej tudi »Slov. Pravnik« l. 1893 na str. 359 in nasl.